

מסורת הש"ס

(א) נשנת דף כג: (ב) סוטה ד: (ג) ע"י רש"א; (ד) לקמן דף נה: (ו)שם איתא ר' זעירא וז"ה כשאלמות] (ז)נפ' מקץ], (ח) נ"ל ואמר], (ו) י"א עד שמתפלל, (י) נפותחות צנרון כנ"ל רש"א], (י) פסחים פ"י ה"ה,

תורה אור השלם

- חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא: ישיעיהו ב כב
- צַדִּיק לִפְנֵי יְהוָה יִצְלָח וְיִשָּׁם לְדֶרֶךְ פָּעִמָּיו:

החלים מה די

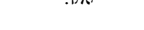
- יִרְאֵת יְיָ לְחַיִּים וְשָׁבַע לְקֵץ בֶּל יִפְקֹד רָע:

משלי יט כג

הגהות הבי"ח

- גמ' מהו שיפסיק מי אחריו: (ב) תוס' ד"ה ימים וכו' מתי דהוה גולגל ואתקיעות דמי נט':
- בא"ר אינו מיושב דהרי סופה משמע: (ז) בא"ר בירושלמי והרי סופה והו' (ס) בא"ר מהו שנמעינין מן הדל':

גליון הש"ס

גמ' בפעמתי ב"ר. יליקוט ש"א י"ד כפסוק ופיוז העם חל וימת:

מוסף רש"י

כאילו עשאו במה. עבודת סוכנים (סוטה ד). אל תקרי **שבע** אלא **שבע**. ו' לילות ילין ולא יפקד בשום מלוט הרי הוא רע וטועאס אותו ואין מראים לו כלום (קמון נה).

רב ניסים גאון

אביר (רבא) (רבה) ימים שהיחיד גומר בהן את ההלל כו'. איתיה לפירושיהו במסכתא תענית בפר' בג' פרקים בשנה (דף כז). דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהורזק י"ח ימים יחיד גומר בהן את ההלל כו' ורחת גמי אמרינן אמר (רבה) [רבא] זאת אומרת הלל דראש חדש לאו דאורייתא ולפיכך חתיר רבא לפסוק בו אפי' באמצע הפרק:

אחי. כך שמו: **סנא דבי רבי חייא**. שהיה שונה בצית רבי חייא: **מהו שיפסיק**. לשאלת שלום: **ימים שהיחיד גומר בהן את ההלל**. שהוא חובה לכל אדם והס אחד ועשרים יום בשנה כדאמרינן במסכת ערכין (ד' י:): **מהו שיטעוס**. את התבשיל לדעת אם נרץך מלח או תבלין: **מטעמת**. טעימת תבשיל:

רביעסא. רביעית הלוג: **חדלו לכם**

מן האדם. קשים לכם לעסוק בכבוד המקום אל תמטסקו בכבוד אדם דאי לאו הכי למה ליה לחדול: **ושמואל**. לא דריש לשון צָמָה אלא כמשמעו צָמָה חשבתו לזה שהקדמת כבודו לכבודי: **שואל מפני הכבוד**. והא ק"ש קודם תפלה הוא וקמני שואל: **תרגמה ר' אבא**. להא דרז שמואל דאסרי: **במשכים לפסחו**. אצל פגעו צדק שואל: ה"ג אמר רב אידי **בר אבין אמר רב יוחנן בר אשיאן אסור לאדם לעשות תפלין קודם שיטפלו**: **דנק**. תפלה שמנדיקו לצורא וסדר וישם פעמיו לרבי תפלין: **אל תקרי שזע אלא שזע**. ילין כל יפקד מן השמים תכלום הרי הוא רע לכך אין משיחין לפקדו: **וה'**

היה קורא פרק שני ברכות

יד.

ימים שהיחיד גומר בהם את ההלל. לאו דוקא יחיד אלא אפילו צבור קורא יחיד כיון שאין כל ישראל ציחד כמו שהיו בשמיטת פסחים צ"ד צניסן ולאו דוקא גומר דודאי ק"ל דימים שאין יחיד גומר את ההלל אין חובה לאמרו כלל אפילו בדילוג דהכי משמע בערכין (פ"ג ד' י:): דחשיב כ"א יום

דיחיד גומר בהן את ההלל ופרקי ר"ה וי"כ נמי לימא משמע דבשאר ימים טובים כמו בראשי חדשים פשיטא ליה דאין לומר מדלא חשיב יותר מכ"א יום וגם מדלא קאמר לגמור ברה"י וצ"ה דלא הוה משמע דבשאר ימים טובים כמו ברה"ט ודאי אין גומרינן אצל קורין אצל עתה משמע אפילו קורין לא וכן משמע בפרק בתרא דתענית (ד' כח:): רב איקלע לצבל חנוסה דהוו קא קרו ברה"ט סבר לאפסוקינהו. פירוש שהיה סובר שהיו גומרים אותו כיון דחזא דקא מדלגי דלוגי אמר ש"מ מנהג אצותיהם צדיקים אלמא דימים דאין גומרינן בהן הלל אין חובה לאמרו ומה שאנו אומרינן אותו היינו משום מנהג. וכתוב במחזור ויטרי כיון שאינו אלא מנהג צעלמא לא מצרכינן עליה כדלמאר פרק גולוז וערצה (סוכה ד' מד): אין מצרכין על דבר שהוא מנהג. ומישר אומר ר"מ דאינו ראיח דאטלטול ודאי לא מצרכינן אצל על מזבח פשיטא דמצרכינן דהא חזינן כל יו"ט שני אינו אלא מנהגא ומצרכין והכא נמי משמע דמצרכין דאי לא מצרכין מאי הפסקה שייך בה ועוד ראיח דמצרכינן על מנהגא מהא דרז על צדי כנישתא וכו' ואם לא צרכו בתחלה אמאי לא הרגיש רב דהוה מנהגא עד שדלגו אלא צודאי צרכו מפני שמצרכים צטוב על מנהגא ובצטיל כן לא הרגיש עד הדלוג וא"ת אמאי לא אסיק אדעמיה אם צרכו לקרות או לגמור וי"ל דצדק אין לחוש שצטוב יכול לצרך לגמור אפי' כשהוא מדלג או איפכא ומה שמצרכין כך על הדלוג לקרות וכשהן גומרינן לגמור כדי שלא יטעו ומשום הכי לא היה יכול להצין מתוך הכרעה עד הדלוג ויש שרוצין לומר דיחיד האומר הלל בימים שאין גומרינן שאין לו לצרך ומישרו השך מקווי' היה אומר דכיון

שרצה לחייב עצמו מצדן ואין זה צרכה לצטלה מידי דהוה אלולז ^(ט) ואתפילין דהני נשי מצרכות אע"ג שאינן חייבות וציליני פסחים יש שמצרכין פעמים בתחלה לקרות ואחר הסעודה אחר שפון מצרכין לגמור ומיימי ראיח מירושלמי (דפרק א') מנהיא דמיימי עליה דכל הצרכות ^(י) פותחין צנרון חוץ מן הצרכות הסמוכות לחצרתה וצרכת הפירות והמלות ופרין צירושלמי עליה והא איכא גאולה פירוש אשר גאלנו דסמוכה לחצרתה ואמאי פותחת צנרון שנייא דאם שמעה צבהכ"ג ילא ופרין והרי סופה פירוש יהללון דאינה סמוכה שהסעודה מפסקת ואפ"ה אינה פותחת צנרון ומשני שמים הנה אחת להבא אחת לשעבר פירוש אחת להבא זו היא אותה צרכה שמצרכין אחר אכילה לגמור ולאותה צרכה היא סמוכה אחת לשעבר היינו אותה שצירך קודם אכילה אלמא דמצרכין שני פעמים אצל זה הפירוש אינו מיושז דהרי ^(א) סיפא משמע דקאי אצרכה דאשר גאלנו דקאי צה מתחלה אלא ודאי אצרכה דאשר גאלנו קאי כאשר אפרש מיהו משמע צירושלמי כאשר פירשתי תחלה שהיו מצרכין ד' פעמים תחלה וסוף אצל אומר ר' יהודה דזו היא תמיהא גדולה מאחר שצירך קודם אכילה אמאי מפסיקן ואוכל צינתים שהרי בימים שאין יחיד גומר בהן את ההלל כיון שצירך תחלה כמו הכא אינו מותר לפסוק אלא מפני הכבוד דאי בשלא צירך אמאי לא יפסיק באמצע אפילו שלא מפני הכבוד הא לא היה מפסיק שום צרכה אלא נראה הא דפריך צירושלמי הרי גאולה דמשמע דמצרכין עליה בתחלה איירי באדם שעושה הסדר צבת אחת שאז אינו מפסיק שאינו נרץך אצל אנו שמפסיקין לאכול אין לנו לצרך כלל לא בתחלה ולא צנסוק והא דקאמר צירושלמי והרי ^(ב) סיפא זהו אשר גאלנו דחותמת צנרון ואמאי והא הודאה צעלמא היא כצרכת פירות ואמאי חותמת צנרון ומשני שמים הנה שמי גאולות אחת להבא אחת לשעבר פירוש לעמיד כמו יגיענו וגם היא ארוכה קצת וגם יש צה לשעבר כמו אשר גאלנו מגאולת מזרים לפיכך חותמת צנרון ומה שהקשה מיהללון שאינה סמוכה לפי מה שפרשתי עתה ואפ"ה אינה פותחת צנרון יש ליתן טעם לפי שהיא הודאה צעלמא ואפילו שהיא ארוכה קצת תקנו צה חתימה ולא פתיחה כמו אלהי נשמה. וכן משמע צירושלמי שהיה דרכן לומר הלל צצית הכנסת ואח"כ שותין כוסות שלהם צציתם צלא שום סדר דצעי צירושלמי (פ' ע"פ) שחאן צצית אחת מהו פירוש זה אחר זה צלא הלל וסדר צינתים מהו ^(ג) שמעינן מן הדא דא"ר יוחנן הלל אם שמעה צצית הכנסת ילא וכן משמע בתוספתא ^(ד) דמי שלא היה יודע ונכנס צצית הכנסת וכו' והשתא נמי מיושז דצצטיל כך פותחת צרכה דאשר גאלנו צצנרון דטעמא שאינה סמוכה כי הא דאם קרא הלל צבהכ"ג ילא: **אין דיבמא הנאה קביר ע"יה**. האי לישנא משמע דמיירי בתענית יחיד שקבל עליו אצל בתענית הכתוב לא: **מזועם ואין בכך בלום**. פירש ר"ח שחחר ופולט דלא חשיב הנאה מן הטעימה אצל צולע לא אפילו בשאר תעניות ומשום הכי הפולט אינו נרץך צרכה שאינו נהגה: **במשכים** לפתחו. וכן הלכה אצל פגעו צאקראי מותר: למח

עין משפט ור מוצה

יג א טור שו"ע אורח סימן תרלז סעיף ב:

יד ב מ"י פ"ג מהלכות מטהה הלכה ט טור שו"ע אורח סימן תכב סעיף ד [וס' תפח סעי' א] וסימן תרמד סעיף א:

טו ב מ"י פ"א מהלכות צרכות הלכה ב סמג (הלכות צרכות) עשין כז טו"ש"ע אורח סימן יי סעיף ב:

טז ד מ"י פ"א מהלכות תענית הלכה יד טו"ש"ע אורח סימן תקסז סעיף א [רב אלעם תענית פ"א דף קעג]:

יז ה מ"י פ"ו מהלכות תפלה הלכה ד סמג עשין יט טור שו"ע אורח סימן פט סעיף ב:
יח ו [מ"י] שם סמג שם טו"ש"ע אורח סימן ג:
יט [מ"י] שם טו"ש"ע שם ע"ש צצין

יב ח מ"י פ"ב מהלכות ק"ש הלכה ח סמג עשין יט טו"ש"ע אורח סימן טו סעיף ה:

רבינו חננאל

ר' יהודה אומר באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ובפיקים שואל מפני הכבוד ומשיב יהודה. [וימים שאין היחיד שלום לכל אדם. הלכה כר' יהודה.]
[וימים שאין היחיד גומר בהן את ההלל וכו'. ע"י פ"י ר"ח תענית כח. כן.]
והשרוי בתענית טועם ואין בכך בלום. כגון שחזור ופולטו דלא חשיבה הנאה מן הטעימה וגם אין צריך ברכה. ולכך טעמי ר' אמי ור' אסי עד כדי רביעית. ודוקא בתענית יחיד כדאמרינן הנאה קביל עליה אבל תענית כתוב לא. ועד כמה ר' אמי ור' אסי טעמי עד שיעור רביעיתא. פירש הגאון ו"ל עד שיטעמו בפעם אחת רביעית, אלא בכל יום התענית בכמה פעמים היו טועמים עד כשיעור הוה. אמר ר' אבהו א"ר יוחנן הילכתא ברבי יהודה דאמר בין ויאמרו לאמת ויצבי לא יפסיק. מ"ט דכתבי ור' אליקים אמת, וצריך לדבק אני ה' הברכה, ורבא אמר אינו חחר ואומר אמת אלא משלים כל חומד בתפלה. וקיימא לן כרבא דברתיא הוא והיה רבא מנגה כל האומר פעמים.

עין משפט
נר מצוה

ב א טושי"ע אורי' סימן טו סעיף ו:

בא ב טושי"ע שם סעיף ח:
בב ג ד מיי' פ"ד מהל' ק"ש הלכה ג סמג עשין יח טור ושו"ע אורח סימן עא סעיף ה ו וי"ד סימן שסה סעיף א:
בג ה מיי' פ"ד מהלכות תפילין הלכה כו טושי"ע אורח סימן כה סעיף ד נרד אלמס כאן ובהלכות תפילין דף טו. וע"ש הנטעמאן:

תורה אור השלם

1. וזו אֱלֹהִים אֲמַת הוּא אֱלֹהִים חַיִּים וְקוֹלֵךְ עוֹלָם מְקַצֵּפוֹ תַרְעֵשׁ הָאָרֶץ וְלֹא יִכְבֹּל גּוֹיִם זַעֲמָה:

ירמיהו י י

מוסף רש"י

כאילו מועיד עדות שקר בעצמו. כלומר בהקב"ה דגולה כמו משולל לא עוה מקצפו תרעש הארץ ולא בעצמו לישנא מעלה הוא (סי' הגר בשם רש"י).

יד:

למח קדמה פרשת שמע לוהיה אם שמוע. וא"ת תיפוק ליה דקדמה צמורה וי"ל דהכי קאמר למח קדמה אף לפרשת יציאת דקדמה לכוון אללל ודאי אין אלו חוששין לוח שהיא קודמת צמורה משום דאמרינן אין מוקדם ומאוחר וא"כ היה לנו להקדים והיה שהיא מדצרת בלשון רבים:
ויאמר אינה נוהגת אלף ביום. מכלאן משמע כר' שמעון

דלומר צפ' הסכלת (מנחות ד' מג.) דלצי"ו מ"ע שהזמן גרמא וכן איתא בקדושין (פ"ק ד' לג.): דקאמר יציאת מלות עשה שהזמן גרמא וא"ת א"כ למ"ד (מנחות מה.) יציאת חובת טלית הוא ואפילו מונחת בקופסא אפ"ה חייבת בציצית היכי אשכחן שהיא הזמן גרמא? וי"ל דאם היה כסות המיוחד ללילה פטור והכי איתא בירושלמי דקדושין אמר להם ר"ש אי אלתם מודים לי דציצית מ"ע שהזמן גרמא שהרי כסות לילה פטור מן הציצית אי"ר אילנא טעמא דרבנן שאם היה מיוחד ליום ולילה שחייב בציצית: **וַיִּמְנַח תְּפִילִּין וּמַצִּיֵּא**. ומהתם משמע שמותר להניח תפילין בין גאולה לתפלה וכן בטלית מניח אדם טליתו בין גאולה לתפלה. וכן מצינו שקרי יצחק ברבי יהודה שלח אחר טליתו ושהה השליח וכבר קרא ק"ש בצרכותיה ונתעטף בטליתו וגמר שמונה עשרה והציץ ראיה מהכא מההיא דרב. מ"מ יש לחלק בין תפילין לטלית דעיקר ק"ש ותפלה שייכי בתפילין כדלומר בסמוך כאילו מעיד עדות שקר בעצמו פירוש בלדון שזוהי שהוא קורא והיו לטוטפת ולאות על דך ואין. ותפלה נמי כדלמרחן ט' קרי ק"ש ומתפלל זו היא מלכות שמים אצל יציאת שאינו אלא חובת טלית שאם יש לו טלית חייב ואם אין לו פטור מציצית ויכול לקרוא ק"ש בלא יציאת ודאי דהוי הפסקה. והרב רבי משה מקוצי היה אומר דלפ"י מכלאן אין ראייה דמצי למימר הניח תפילין בלא ברכה ולאחר י"ח ממשמש בזה ומצרך עליהם ובהכי סגי שגם מותר להתעטף בטלית צעת שקדיו מטונפות ואחר שיטול ידיו ימשמש בטליתו ומצרך: **וּמִבֹּרַךְ מִצּוֹת האמורות בתורה.** וא"ת וכי ק"ש לא הוה בכלל מלות האמורות צמורה. וי"ל דאי לא מני בזהדיא ק"ש הוה אמינא דדוקא הני דלית להו קביעות זמן אצל ק"ש דקביע להו זמן לא הואיל חזמן עובר קמ"ל: **עוֹלָה** בלא מנחה. ה"ה דמצי למימר בלא נסכים שהרי עולה נמי טעונה נסכים אלא לישנא דקרא נקט עולה ומנחה וגו':

ארמאן

ומכל מצות האמורות בתורה הגיע זמן ק"ש עולה ונטל ידיו ומניח תפילין וקורא ק"ש ומתפלל הא גופא קשיא רישא אמר פטור וסיפא חייב הא לא קשיא יסיפא בתרי ורישא בחד מ"מ קשיא לרב רב כרבי יהושע בן קרחה סבירא ליה דאמר עול מלכות שמים תחלה ואח"כ עול מצות אימר דאמר רבי יהושע בן קרחה להקדים קריאה לקריאה קריאה לעשיה מי שמעת ליה ותו מי סבר ליה כרבי יהושע בן קרחה והאמר י"ר בר אשי זמנין קריאה הוה קאימנא קמיה דרב ומקדים ומשי ידיה ומברך ומתני לן פרקין ומנח תפילין והדר קרי ק"ש וכ"ת בדלא מטא זמן ק"ש א"כ מאי אסדהרתיה דרב חייא בר אשי לאפוקי ממ"ד למשנה אין צריך לברך קמ"ל דאלף למשנה נמי צריך לברך מ"מ קשיא לרב שלוחא הוא דעוית: אמר עולא הכל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כאילו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים: ואמר רבי יוחנן הרוצה שיקבל עליו עול מלכות שמים שלמה

היה קורא פרק שני ברכות

וה' אלהים **אמת**. לכך אין מפסיקין בין אני ה' אלהיכם לאמת: **כל אמת אמת חפסיה להאי**. ריהטא של אמת תפסתו לזה: **הא שמעספא**. דרב שמואל בר יהודה אמר אמרי צמערצא וכו'. ק"ש של ערבית אין קורין זה פרשת יציאת כולה לפי שאין מלות יציאת בלילה אצל מתחילין אותה ומפסיקים צה ומדלגים

ואומרים אני ה' אלהיכם אמת: **לא יסחיל** אין צריך להתחיל ויאמר ערבית: **אסחולי מתחילין**. דהא מתחלי צמערצא: **אמר אני ה' אלהיכם**. דהיינו פרשת יציאת: **צריך לומר אמת**. כדכתיב וה' אלהים אמת: **והא צעי לאדכורי יציאת מלרים**. דתנן (לעיל דף יב.): מוצירין יציאת מלרים בלילות ואי לא אמר אמת ואמונה ולא אמר פרשת יציאת היכי מדכר יציאת מלרים: **ושרנו לך**. מי כמכה באלים וגו' מלכותן רלו בניך עד גאל ישראל והשכיצנו: **זוה ללמוד**. ודברת בטה: **זוה ללמד**. ולמדתם אותם את בניכם: ואם לא למד תחלה היאך ילמד את בניו: **זוה לעשום**. ויאמר אין זה אלא עשייה: **וקשרסם**. דתפילין: **וכתבסם**. דמוחה עשייה היא: **רב משי ידי**. פשט אחת ראויה שעשה כן: **והיכי עיזי הכי**. שהקדים ק"ש לתפילין: **יוך**. קצר שחופרין בקירות מערה ארכו ד' ט' ורחבו ז' ט' טפחים: **פטור מק"ש**. דהעוסק במלוה פטור מן המלוה כדלמרינן בפ"ק (ד' יא.). בשצתק בציצית פרט לעוסק במלוה: **ויסיפא בתרסי**. והכי קאמר אם שנים הם מניח את חצירו חופר והוא עולה ומקיים מלות ק"ש ותפילין ותפלה וחוזר למלאכה וחצירו יעלה ויניח תפילין ויקרא ק"ש ותפלל: **מ"מ**. תפילין קודמים לק"ש: **עול מלוה**. דהנחת תפילין עול מלוה הוא: **קריאה לקריאה**. שמע שהוא קבלת מלכות שמים לוהיה אם שמוע שהוא קבלת עול מלות: **ומקדים**. משכים: **אמנך**. על המורה: **ומטני פרקין**. אלמא ו) מקדים הוא לעסוק צמורה דהיינו [א] עשייה דמלוה מקמי מלכות שמים: **שלושא הוא דעוים**. השליח קלקל שאיחר להציא לו תפילין מעיקרא ט' והגיע זמן ק"ש והחזק לקרות כדי שלא יעצור הזמן וכי מטני שלושא דתפילין אנחמינהו: **כלאו מעיד עדות שקר בעצמו**. לישנא מעליא: **כאילו הקריב עולה בלא מנחה**. שחייבו הכתוב להקריב עמה שנא' (במדבר כח) ועשירית האִיפה וגו' אף הקורא ואינו מקיים אינו גומר את המלוה: **נסכים**. הוא היין המתנסך על גבי המזבח אחר העולה והזבח כדכתיב ונסכיהם חלי ההין וגו' (ספ.) וה"ה דמצי למימר כאילו הקריב עולה בלא מנחה ונסכים דהא עולה נמי טעונה נסכים אלא לישנא דקרא נקט עולה ומנחה זבח ונסכים:

יפנה

בן קרחה להקדים קריאה לקריאה קריאה לעשיה מי שמעת ליה ותו מי סבר ליה כרבי יהושע בן קרחה והאמר י"ר בר אשי זמנין קריאה הוה קאימנא קמיה דרב ומקדים ומשי ידיה ומברך ומתני לן פרקין ומנח תפילין והדר קרי ק"ש וכ"ת בדלא מטא זמן ק"ש א"כ מאי אסדהרתיה דרב חייא בר אשי לאפוקי ממ"ד למשנה אין צריך לברך קמ"ל דאלף למשנה נמי צריך לברך מ"מ קשיא לרב שלוחא הוא דעוית: אמר עולא הכל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כאילו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים: ואמר רבי יוחנן הרוצה שיקבל עליו עול מלכות שמים שלמה

מסורת הש"ס

א) ג'י"ל ללמדן, ב) לעיל דף יא.:
ג) (דברים ו,ד) [נסיאן],
ד) [אמנות] ו) כס"א:
ו, וכי"ל ז) [ביב' ק,ה] ט) ס"א טפס:
וחשיב דלא אולי, ט) יניח תפילין ויקרא ק"ש ויתפלל כ"ג.

הגהות הב"ח

א) גמ' ואנח תפילין ומצלי והיכי:
ב) רש"י ד"ה ומתני פרקין אלמא. כי"ב מפרש הקושא מכה [שלמדן] קודם ק"ש כי ועל זה שירן אחר כך לומר וכי מינחא בדלא מטני זמן ק"ש דאי [מהא דמתנ תפילין והדר קרי מאי קאמר וכו' וכו' הא כיון דלא מטני זמן] ק"ש נט זמן תפילין [לא מטא לכן] פירש רש"י דקושא הוא [מהא דעסק קודם] כד קשה למח [לא מוקשה] בלחת מכה [מהא דמתנ תפילין ולא] יטריך לומר וכו"ת ואפשר לתרן [דח"ק וכי מינחא בדלא] מטני זמן ק"ש והכי מתחיל בעשיית מלוה דהיינו [לימוד] וכוון דהתחילן להתעסק בעשיית מלוה הניח תפילין שהוא ג"כ עשיית מלוה קודם ק"ש זה אינו דל"כ מאי קאמח אחר כך אם כן [מאי אסדהרתיה דהכתיבא דילמא וכו' אסהדי דהיכא דלא מטני זמן קריאת שמע והתחיל [בעשיית מלוה] שהוא לימוד יניח תפילין כסגיוע [וזמן קודם ק"ש] וי"ע [ואם נפרש ללימוד לא מקרין עשיה פי' כך וזמן מי סבר לה כר' יהושע כ"ק והלומר וכו' אלמא] דלף בקריאה לא סבר כר' יהושע כ"ק [ומדלגת קודם ק"ש וסלימוד] הוה קריאה דמלוה אלא לפי פירשיי [משמע דלימוד מקרין עשיה:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה ומתני פרקין כו' דהיינו עשיה נמחק עשיה. ובי"ב קריאה:

מוסף תוספות

א. בתוס' רי"ש הוסיף, והא כל הטליתות יש לו להטיל ציצית וכו' ומה שירן זה ללילה.

רב ניסים גאון

לאפוקי במאן דאמר למשנה אינו צריך לברך.
בעל זו המימרא רב חונא ועיקרה בפרק ראשון (דף יא.):

מסורת הש"ס

(א) גי' רש"י, (ב) לקמן דף כב., (ג) קדושין ג': וס' נממן, (ד) פסחים דף מו, חולין דף קכג., (ה) ספרי פ' ואחמק מנלה ח': יט., (ו) ס"א דברי ר' יהודה, (ז) לעיל יב., (ח) תרומות פ"א מ"ב, (ט) י"א ר"ג, (י) מגילה י"ז., (יא) ג'ל דמגילת, (יב) מגילה דף יט': כל הענין, (יג) ש"ך לעי"ב, (יד) י"ל עד מית עד כפילה.

הגהות הב"ח

(א) נב' דמהדר אמיא בעידן צלוצא ונתי מיל וכו' פסות ממיל חורין מא"מ, ורי"ב ס"א אינו ולשון הסלפס הוא: (ב) שם דמנן הקורא וכו' לאזני יא" ר' יוסי אומר כח"ל ותיבת דברי רבי יהודה נמחק וכן בסמוך: (ג) שם דוממאי דר' יוסי: (ד) תוס' ד"ה דילנא וכו' רישא נמי ר' יהודה ס"ד, והאמר נמחק: (ה) ת"ח להודיען וכו' ופשיטא ללכתלה שרי ומהיכל מתי:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אמאן בר' ונדלא תוהיר, ט' מוס' שבת יא ע"א ד"ה כגון רשבי':

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש כתב., פשיטא ליה מדאיידי ר"י בסיפא דת"ק דרישא נמי ר"י.

רב ניסים גאון

אבל לתפלה מהדר ועד כמה עד פרסה. ידוע כי הפרסה ארבעת מילין ובמסכת פסחים בפ' אלו עוברין בפסח (דף טו) אמרינן אמר ר' אבהו אמר ריש לקיש לגביל ולתפלה ולנטיילת ידים ד' מילין ואיתמר עלה אמר ר' יוסי ברי חנינא לא שנו אלא לפניו אבל לאחריו אפי' מיל אינו חוזר אמר רב אחא בר יעקב ומינה מיל הוא דאינו חוזר הא פחות ממיל חוזר ורכותה בשחיטת חולין כפרק העור והדורבס (דף קנב) ופזו העיקר אמרי' הכא אבל לתפלה מהדר ועד כמה עד פרסה ובמס' מגילה (דף כ) אמרי' שעורא דמיל כמה הוי כמהמתן לטבריא ובפ' אלו עוברין בפסח (דף טו) נמי שיעורא דמיל כמה הוי כממגדל גנייא לטבריא :

יפנה. לנקביו: **דכתיב ארחץ ננקיון**. משמע ארחץ כל הגוף ולא כתיב ארחץ כפי לדרכה אחא לומר שמעלה עליו שכר רחיצת כפיו כאלו טבל כל גופו: **קסמים**. קיסס: **לק"ש**. צעידנא דק"ש שומנה קבוע פן יעבור הזמן אבל לתפלה דכל היום זמנה הוא נריך למהדר אמיא: **ברתני'** **ולא דקדק באופיוסה**. לפרשן יפה צשפתיו: **גב' סרסי ש"מ**. כי דרשת נמי שמע בכל לשון שאתה שומע ש"מ נמי דנריך להשמיע לאזנו: **לא יפרוס**. לפי שאינו שומע הצרכה שהוא מצדך עליה: **מאן סנא כו' לא יא**. אפי' צדיעצד ה"מ כו': **צרכה דרבנן היא**. דלמור רבנן (פסחים ד' ז): כל המנזות כולן מצדך עליהן עובר לעשייתן: **וממאי דר' יוסי היא**. קס"ד האי דמוקמי לה כר' יוסי משום דסבירא לן דר' יהודה לכתחלה נמי מכשיר: **דלמא ר' יהודה היא וק"ש נמי דיעצד אין לכתחלה לא ה"ג**. ולי"ג אפילו: **משום ר' יוסי**. להודיען כמו דלפ"י דיעצד נמי לא יא: **בלבו**.

שלא השמיע לאזנו: **ואי ר' יוסי דיעצד נמי לא**. דהא צהמ"ו דלוריייתא היא ואכלת ושצעת וצרכת (דברים ח): **אלא מאי ר' יהודה**. וק"ש דיעצד אין לכתחלה לא והא דתרומה וצרכת המזון דר' יהודה: **אלא רבי יהודה לכתחלה קאמר**. והא דרבי יהודה צריה דר' שמעון בן פוי ר' יהודה היא ותרומה ר' יוסי היא ומודה הוא דצרכות דרבנן דיעצד שפיר דמי והא דצרכת המזון ר' יהודה היא משמיה דרביה ר' אלעזר בן עזריה דלומר נריך שישמיע לאזנו וכל נריך לכתחלה משמע הא דיעצד שפיר דמי: **אחר כוונת הלכ כו'**. ואפי' לכתחלה נמי א"י: **השפא דאסיא להכי**. דלשמעת לן פלוגתא דר"מ: **אפילו סימא ר' יהודה**. דלמר צק"ש נמי יא"ל דיעצד אין לכתחלה לא והא דצרכת המזון ותרומה רבי יהודה היא ודקא קשיא לן דר' יהודה צריה דר"ש בן פוי מני ר"מ היא דמכשר לכתחלה: **מאן סנא חרש דיעצד נמי לא**. דקתני גבי שוטה: **לא יא**. דיעצד הוא: **וממאי**. דחזן מחרש דקאמר דיעצד הוא ורבי יוסי היא דפסלי דיעצד: **ט' ולכתחלה הוא דלא סנא דיעצד שפיר דמי**. וזהא איכא למימר דלפילו ר' יהודה מודה דלא שמעינן דפליג צק"ש אלא דיעצד: **מדסיפא**

היה קורא פרק שני ברכות

טו.

אמאן דמהדר אמיא בעידן ק"ש. ויש ספרים דגרסי הני מילי לק"ש אבל לתפלה לא דקאמר רשב"ל (פסחים מו). לגביל ולתפלה ד' מילין ונראה דלא גרסינן ליה דהוא הדין לענין צלוצא נמי מטעם שלא יעבור זמן תפלה דמאי שנא ק"ש מתפלה וגם יש לקמן פרק מי שמתו (ד' כב) צטלוה לנטיילתא כדרכ חסדא דלייט אמאן דמהדר אמיא צעידן צלוצא * ומדלא הזכיר שם ק"ש משמע דצכל ענין מותר והס"א דרשב"ל דלמר ולתפלה ד' מילין פירש רש"י להתפלל שם צמנין: **די"למא ר' יהודה היא**. וא"ת והלא אין מזכר ר' יהודה צרישא. וי"ל דפשיטא מדסיפא ר' יהודה רישא נמי ר' יהודה: (י) ופליגי צמילתא דר' יהודה:

להודיעך כחו דרבי יוסי. וא"ת לשמעין כמו דרבי יהודה דכח דהתירא עדיף. וי"ל כיון דרבי יהודה לא דריש השמע לאונך אין כאן שום חדוש ופשיטא ללכתחלה (ט) ומהיכל תימי לאוסרו אי שרי דיעצד הוא הדין לכתחלה: **אי ר' יוסי דיעבד נמי לא**. וא"ת לעולם אימא לך רבי יוסי היא וצרכת המזון שאני דלא כתיב ביה שמע דבשלמא תרומה דלעיל ומגילה דלקמן שהן מדרבנן יש לדמוות לק"ש שמקנו שזריך שישמע לאזנו כמו צק"ש ומקנו ממש שלא יא' כמו צק"ש אבל צצהמ"ו שהיא מדלוריייתא כיון דלא כתיב ביה שמע למא יש לנו לתקן שלא יא' אס לא השמיע לאזנו כיון דמה"ת יא'. וי"ל כיון שמקנו שזריך להשמיע לאזנו כמו צק"ש הואיל ומדרבנן מיהא נריך להשמיע אין לחלק בין ק"ש ובין צהמ"ו דלפילו צדיעצד אית לן למימר שלא יא': **ןרבי יהודה מבשיר בקמן**. וא"ת צאזח קטן מיירי אי צקטן שלא הגיע לחנוך הא אמרינן צפרק ראוהו בית דין (ר"ה ד' טג). שכל שאינו מחוייב צדצר אינו מוזיא את הרצים ומ"ט דר' יהודה דמכשיר ואי צהגיע לחנוך מאי טעמיהו דרבנן דלסרי הרי קריאת מגילה דרבנן ואמרנ' קטן שהגיע לחנוך מדרבנן כגדול ופוטרי דרבנן כדלמר לקמן צפ' מי שמתו (ד' כ): דקטן מוזיא אציו שלא אכל אלא כזית דהיינו דרבנן. וי"ל שאני צרכת המזון שהיא חומרא יתיירא יותר מדלוריייתא ובצל נפטרים ממנה כדלמרנ' לקמן (סג) והס החמירו על עגמס או צכזית או צכצילה"א"י התס ליכא צקטן אלא חד דרבנן דמיירי שהקטן אכל כדי שציעה ללך אחי דרבנן ומוזיא דרבנן אבל הכא דגבי קטן איכא תרמי דרבנן דהמגילה דרבנן והקטן דרבנן אינו יכול להוזיא היכא דליכא אלא חד דרבנן: **דילמא**

ששמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד אמר ליה רבי מאיר הרי הוא אומר אשר אנכי מצוך היום על לבבך אחר כונת הלכ הן הן הדברים השתא דאתית להכי אפילו רבי יהודה כרביה סבירא ליה ולא קשיא הא רבי מאיר הא רבי יהודה. תנן **התם** הכל כשרים לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקמן ורבי יהודה מכשיר בקטן מאן תנא חרש דיעבד נמי לא אמר רב מתנה רבי יוסי היא דתנן הקורא את שמעו ורבי יהודה מכשיר בקטן מאן תנא חרש דיעבד נמי לא יצא **ט' ממאי** דרבי יוסי היא ודיעבד נמי לא דילמא

עין משפט ור מוצה

בד א טור ושו"ע א"ח סימן צ סעיף ו:
בה ב ג מ"י פ"ג מהל' ק"ש הלכה א' ופ"ד מהלכות תפלה הלכה ב ג סמג עשין יח טו"ש"ע א"ח סימן ד סעיף כב וסימן צב סעיף ד ה ו וסימן רלג סעיף ב:

בו ד מ"י פ"צ מהלכות ק"ש הלכה ח סמג עשין יח טור ושו"ע א"ח סימן כב סעיף ג:

בז ה מ"י וסמג שם טו"ש"ע שם סעיף ב:

בח ו מ"י שם הלכה יא (סמג שם) טו"ש"ע

א"ח סימן סד סעיף א:

ז ונתי" שם הל' יג יד טו"ש"ע שם סעי' ב ג ד ז:

בחח ח מ"י פ"ד מהלכות תרומות הלכה ד:

ט מ"י פ"א מהל' צרכות הל' ז טו"ש"ע א"ח פ"ג קפה סעי' ב:

י מ"י פ"א מהלכות מגילה הלכה ב סמג עשין דרבנן ד טור שו"ע א"ח סי' מרעט סעיף ב:

תורה אור השלם

- ארחץ בנקיון וי' ואסבבה את מאובחך וי' תהלים כו ו
- שמע ישראל וי' אלהינו דברים ו ד

מוסף רש"י

צורבא מרבנן. כחור חריף כמו ביני דלנין, במסכת ביצה (י). תלמוד חכם זקן לא קרי צורבא אלא הסוף מרבנן קרי ליה ותענית ד.ד. ומינה מיל הוא דאינו חוזר. מהא דלמר צדיאז אפילו מיל אינו חוזר, דוקא מיל קאמר, הא פחות ממיל חזר (פסחים מו).